

Científics i ecologistes, entre l'escepticisme i l'oposició

Dofins a Cadaqués

Des de fa uns mesos, quatre dofins viuen en captivitat en una cala de Portlligat per tal de dur a terme un programa d'educació per a nens amb minusvàlues físiques o psíquiques.

Aquest estiu, Cadaqués ha rebut uns turistes excepcionals que no han arribat a aquesta vila de l'Empordà precisament per a visitar la famosa casa de Salvador Dalí, ni per a admirar les roques punxegudes del Cap de Creus. Els forasters són, ni més ni menys, quatre dofins de l'espècie *Tursiops truncatus* que han arribat a Cadaqués, després d'un viatge de 22 hores que havia de començar a l'Havana. Concretament el 4 de juny desembarcaven d'un helicòpter militar que els havia transportats des de Madrid, i eren deixats dins una parcel·la tancada de mar, a la cala d'es Calders, un dels racons més tranquils de la badia de Portlligat. Els animals, dos mascles i dues femelles de set anys, anomenats, Chango, Maciste, Chiquita i Brenda, formen part d'un projecte pedagògic que duu a terme l'associació ADMAS (Associació Dofí Mediterrània d'Assistència Social). El que pretén aquesta associació, totalment privada i que segons els estatuts no té cap ànim de lucre, és de posar en marxa un nou sistema educatiu per a nens amb minusvàlues psíquiques o físiques que involucra animals en els programes educatius. La tècnica, anomenada zooteràpia, es proposa d'aprofitar l'atracció que els animals exerceixen en els infants i servir-se de la intel·ligència i el comportament dels més domesticables per a captar l'atenció dels infants malalts i afavorir la relació del nen amb l'educador. Segons els impulsors d'aquest projecte, hi ha nombrosos estudis que indiquen que, sobretot per als nens autistes, banyar-se amb dofins i interaccionar-s'hi els ajuda a relacionar-se amb més facilitat i aprenen allò que els ensenyen més ràpidament. Aquestes tècniques pedagògiques són molt noves, i és als Estats Units on s'han desenvolupat més. Concretament a Florida hi ha dos centres que funcionen des de fa anys: el Dolphin Research Center i el Dolphin Plus, els quals es dediquen a entrenar dofins per a ajudar sobretot nois autistes,

però també persones amb la síndrome de Down, cecs o infants amb altres anomalies.

PLA DE TREBALL

Els responsables d'aquest projecte són vuit persones, de les quals quatre –tres veterinaris i una biòloga– estan constantment amb els animals i són responsables del seu benestar, alimentació, protecció i entrenament. August Barangé, cap de l'equip i màxim responsable de l'associació, explicat el pla de treball que s'han marcat: Durant aquest estiu, els animals s'han d'acostumar a la nova casa i han d'adaptar-se a les noves condicions climatològiques, cosa que aconseguirien plenament, atès que ja s'han tornat a engreixar després del llarg viatge que van fer des de Cuba i es mengen sense problemes els set quilos i mig de verat i d'arengada diaris que els pertoquen. Els mesos d'octubre a març els dedicaran a ensinistrar els dofins i a preparar els programes concertats amb els centres que ho demanin, i no serà fins als mesos de juny i juliol del 1994 que es podrà treballar amb els infants directament. Totes les activitats que impliquin ficar-se dins l'aigua, necessàriament hauran de realitzar-se durant els mesos d'estiu, perquè hem de tenir en compte que en aquella costa, la temperatura de l'aigua a l'hivern arriba als 12°C i per tant es fa impensable que cap nen es pugui banyar en una aigua tan freda.

Paral·lelament a aquesta activitat dedicada als nens amb problemes, l'associació vol preparar un seguit de visites comentades per a escolars en general, durant les quals es podrà observar la piscina natural dels dofins i assistir a una aula didàctica, situada a Cadaqués, on projectaran vídeos, faran treballs senzills sobre l'ecologia de la zona, els animals aquàtics i el paisatge del Cap de Creus.

Evidentment, tot aquest projecte no ha

estat gens fàcil de dur a terme. Han estat quatre anys i mig dedicats a preparar tot el necessari per a fer possible aquesta aventura. S'havia de buscar un lloc on poguessin viure els dofins, aconseguir tots els permisos i, per últim, organitzar la captura i el trasllat dels animals. Un cop escollida la cala d'es Calders de Portlligat, que era perfecta per la seva tranquil·litat, la relativa llunyania del poble i la inexistència de cap hotel ni gaires cases pel voltant, calia trobar tots els permisos administratius: permís d'Icona per a importar dofins a l'estat espanyol, permís de les administracions per a poder fer un aquari natural al mar, permís de l'Ajuntament de Cadaqués per a utilitzar una part de Portlligat —una de les zones més protegides de la Costa Brava—, el consentiment de la Confraria de pescadors, i un llarg etcètera que es va anar solucionant lentament. Fins i tot, per tal de poder dragar una part del fons de la platja i aconseguir els cinc metres de fondària necessaris per als dofins, es va haver de fer un estudi de l'impacte ecològic que el dofinari causaria a la zona, el qual fou encarregat al Centre d'Estudis Avançats de Blanes. Per fi, quan tot era a punt, el 29 d'octubre

foren capturats els quatre dofins en aigües cubanes i els van portar a una zona tancada per tal que s'acostumessin a viure en captivitat. Allà, August Barangé i el seu equip van ensenyar-los a menjar de la mà de l'home i a acostumar-los a la seva presència. A poc a poc, els animals han anat coneixent els seus curadors i actualment permeten que es banyin amb ells sense demostrar nerviosisme ni por. La intenció de tot l'equip és que al més aviat possible puguin ser totalment sociables i s'avinguin a treballar amb els nens, que és l'objectiu principal del programa.

En un segon terme, l'Associació Dofí vol deixar sortir de la piscina els quatre dofins durant unes hores, perquè nedin lliurement per la badia fins que tornin tot sols al tancat a menjar. Si això donés resultat, l'associació provaria d'utilitzar els dofins per a altres tasques útils a l'home, tals com ajuda a naufrags, transport d'objectes, estudi del comportament, etc. Els quatre protagonistes són de l'espècie de dofí que millor s'adapta a la captivitat i que és més sociable amb els humans. És l'espècie que so-

vint veiem als aquàriums i parcs zoològics.

LA POLÈMICA

Però si fins ara res no ha estat fàcil, encara no s'han acabat els problemes per a aquesta associació, ja que diverses persones i grups ecologistes s'han mostrat contraris al projecte i en posen en dubte els objectius pedagògics. Algunes de les raons adduïdes en la polèmica són tant d'ordre científic, com d'ordre ètic. Cada cop més, l'opinió pública del nostre país està més sensibilitzada per la protecció del me-

científics de renom en el món de la zoologia. S'ha de tenir en compte que els dofins són una espècie protegida per la legislació catalana i la normativa europea; per tant, els proteccionistes es qüestionen si la zooteràpia no es podria dur a terme igualment amb altres animals domèstics intel·ligents, com gossos, periquitos o canaris.

Malgrat totes les crítiques, l'Associació Dofí Mediterrània té tots els papers en regla i no es desanima quan sent les veus contràries que els critiquen. Continuen treballant amb els quatre dofins i ja tenen alguns contactes amb dos centres de Girona i un de Castelló, interessats a desenvolupar alguns programes.

Fins ara, la iniciativa és totalment privada i no ha tingut cap ajuda econòmica de cap empresa o administració. Han tingut, això sí, el suport del Ministeri de Defensa, que els va ajudar a traslladar els dofins amb un helicòpter de les FAMET de Madrid a Portlligat, i la confiança de l'Ajuntament de Cadaqués, que els ha permès d'utilitzar la cala d'es Calders per deu anys, sense cobrar cap lloguer. Al mateix temps, van establint els contactes necessaris amb les administracions, grups i empreses que estiguin interessats

en el projecte i vulguin col·laborar amb ells, aportant-hi alguna de subvenció.

A Cadaqués l'estiu va seguint el seu curs, i els curadors dels dofins estan sorpresos i encantats per la poca afluència de públic que han concitat els quatre animals, perquè així hi ha menys possibilitats que algú els doni menjar, els tiri objectes o els molesti. Tanmateix, Barangé diu que té por de rebre algun atac dels ecologistes radicals, que podrien alliberar els dofins, cosa que els duria a una mort segura, perquè els animals ja no saben alimentar-se per ells mateixos. Per això i per vigilar que no hi hagi cap accident fortuït, sempre hi ha una persona de l'associació que vigila i controla els dofins, tant de dia com de nit.

D'aquí a un any es veuran els resultats de l'empresa. Si ha ajudat alguns infants amb problemes, l'esforç haurà valgut la pena i els seus detractors hauran de callar. Si no, els seus perjudicats seran els quatre dofins, condemnats a viure en captivitat tota la seva existència sense cap finalitat ni objectiu.

Dolors Terraza

El tancat on viuen els dofins a la cala d'es Calders, Portlligat.

HERAS & SERHAHIMA

di i sovint qualsevol tipus de programa que comporti tenir animals salvatges en captivitat és rebutjat, si no té uns objectius clars. Cal recordar, en aquest sentit, la polèmica que va suscitar la possibilitat de deixar en llibertat l'orca Ulisses del Parc Zoològic de Barcelona, i la quantitat de cartes al director, programes a la televisió i articles als diaris que l'enfrontament va provocar. Precisament va ser el periodista Pere Ortín qui va destapar, al diari *La Vanguardia*, la problemàtica de l'orca barcelonina i és també, en aquest cas, la persona que ha iniciat la polèmica (*La Vanguardia* 21/7/93). En el seu article explica com alguns metges —J.A. Muñoz del departament de Neuropediatria de l'Hospital del Mar—, veterinaris —Xavier Manteca, de la facultat de Veterinària de la UAB— i biòlegs no aproven el projecte i es mostren molt escèptics respecte a l'ús terapèutic dels dofins i a la necessitat de tenir-los en captivitat. L'organització ecologista Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural (DEPANA), ha fet un informe contrari a tot el projecte, basant-se en l'opinió de diversos